

Проблема конкурентоспособности, формирования имиджа государства - это общественная и потому социально-политическая проблема. Подходы к его формированию должны быть публичными. Общество должно знать, что намечается делать и как будет осуществляться задуманное. В этом случае оно сможет обеспечить лучшие стандарты жизни, предоставить равные возможности для самостоятельной реализации талантов и умений его граждан.

РЕЗЮМЕ

Нова доктрина попередження, викладена у «Стратегії національної безпеки», стала розглядатися як очевидний доказ того, що Сполучені Штати будуть тепер діяти на захист своїх інтересів односторонньо і з «імперським зарозумілістю».

Ключові слова: економічний розвиток, концепція, сценарій, національна безпека

РЕЗЮМЕ

Новая доктрина упреждения, изложенная в «Стратегии национальной безопасности», стала рассматриваться как очевидное доказательство того, что Соединенные Штаты будут теперь действовать в защиту своих интересов односторонне и с «имперским высокомерием».

Ключевые слова: экономическое развитие, концепция, сценарий, национальная безопасность

SUMMARY

The new doctrine of preemption, as set out in the National Security Strategy "has been regarded as an obvious proof that the United States will now act to protect its interests unilaterally, and with the "imperial arrogance".

Key words: economic development, concept, script, national security

СУЧАСНИЙ МЕХАНІЗМ УПРАВЛІННЯ ОСВІТНІМ ПРОЦЕСОМ ВИЩИХ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДІВ НА ОСНОВІ ІНСТИТУЦІОНАЛЬНО-ІНТЕГРАЦІЙНИХ ЧИННИКІВ

Біла С.О., доктор наук з державного управління, професор, завідувач відділу регіонального розвитку Національний інститут стратегічних досліджень

Існуюча в світовій економіці стійка тенденція підвищення ролі освіти, знань і інновацій стала важливою характерною рисою і однією з вагомих причин випереджаючого розвитку промислово-розвинутих країн. Нові знання, на базі яких створюються ефективні виробничі технології, виробляється високоякісна продукція і змінюється організація управління виробництвом, дають основну частку приросту ВВП, продуктивності праці і капіталу в цих країнах. Статистичні дані розвинутих країн свідчать про те, що збільшення людського капіталу на один відсоток приводить до прискорення темпів зростання ВВП на душу населення на 1 – 3 % [1, с. 157 – 200]. Рівень досягнень у науково-технічній сфері став головним орієнтиром стратегічного розвитку економічної потужності ряду країн, їх національного статусу і конкурентоспроможності.

В Україні питання інституціонально-інтеграційних процесів у сфері вищої освіти розглядаються як на національному, так і на регіональному рівнях як стратегічні. Зокрема в «Національній стратегії розвитку «Україна – 2015» зазначається: «Сучасна освіта має орієнтуватись на інноваційну економіку, розвиток людини, запиту міжнародного ринку праці. Іншими словами, вона повинна відповідати інтересам економіки, суспільства та окремих людей» [2]. У Постанові КМУ «Про затвердження державної стратегії регіонального розвитку на період до 2015 року» відзначені стратегічні завдання державної регіональної політики в інтеграційних процесах: «Зусилля держави спрямовуватимуться на посилення взаємодії та співробітництва вищих навчальних закладів і науково-дослідних установ із суб'єктами підприємництва,

місцевими органами виконавчої влади і органами місцевого самоврядування... на створення ефективної системи взаємодії установ, підприємств та організацій у галузі науки, освіти, у виробництві, у сфері підприємництва, фінансово-кредитній сфері з питань активізації розвитку інноваційної діяльності» [3]. Виконання цих завдань вимагає від України великих ресурсів, витрат і зусиль. Але без цього не може бути інноваційного суспільства, незалежної держави, здатної до саморозвитку, конкурентної участі у міжнародних економічних, науково-технічних, технологічних та інших процесах. На наш погляд, обговорення питань освіти, пошук шляхів підвищення якості освіти, її безперервності, доступу до неї, заохочення суб'єктів господарювання до інвестування у цю сферу, розширення науково-технічного обміну тощо, потребує глибокого аналізу взаємозв'язків з економікою країни, адекватного врахування світових тенденцій і досвіду побудови у розвинених країнах «економіки знань» – економіки, що створює, поширює і використовує знання для забезпечення свого зростання і конкурентоспроможності, економіки, в якій знання збагачують усі галузі, всі сектори і всіх учасників економічних процесів. В умовах постіндустріальної стадії розвитку імперативом економічного розвитку країни стає закріплення нової ролевої характеристики сфери вищої освіти, стимулювання усього спектру її взаємовідносин з суспільством та економікою. На даний час в економіці розвинутих країн відбувається неухильне зростання ваги і впливу інституціонально-інтеграційних процесів на розвиток різних сфер, галузей та суб'єктів господарювання. Підвищується роль бізнесу та його інтелектуального потенціалу у розвитку суспільства. Основою цього є зростаюча роль вищої освіти.

Дослідження сучасних проблем і перспектив розвитку вищої школи України та участі держави в регулюванні інтеграційних процесів у освітній сфері відображені в працях відомих українських вчених В. Лугового та В. Андрущенко [4], В. Кременя [5], І. Грищенка [6] та інших. Українські науковці внесли вагомий внесок у розв'язання проблем, пов'язаних із формуванням і розвитком галузі вищої освіти, наближення її до світових освітніх стандартів. Разом з тим, аналіз механізму управління освітнім процесом ВНЗ на основі інституціонально-інтеграційних процесів висвітлено недостатньою мірою, що потребує подальшого наукового дослідження цієї проблеми.

Метою статті є дослідження світового досвіду впровадження ефективних механізмів управління освітнім процесом ВНЗ на основі використання переваг інституціонально-інтеграційних процесів; виявлення потенціалу та шляхів адаптації інтеграційних механізмів ВНЗ та системи виробництва з огляду на реформування системи вищої освіти України.

Для досягнення мети у статті розв'язуються такі *завдання*:

- проаналізувати складові інституціонального та інноваційного потенціалу сфери вищої освіти;
- дослідити основні напрями впливу ВНЗ (університетів) на активізацію інноваційних процесів у національному господарстві;
- визначити шляхи оптимізації фінансування системи вищої освіти в умовах ринкової економіки із застосуванням переваг інституту соціального партнерства;
- виявити пріоритети стимулювання інтеграційних процесів в системі вищої освіти України як чинника зростання конкурентоспроможності національної економіки.

Комплексна перебудова діяльності вищої школи, відчутні вигоди від інтеграції освітнього, дослідницького і виробничого процесів призвели до значних інституціональних змін. Потенціал сфери вищої освіти може бути оцінений як різниця між вирашем в отриманні благ (знань) і витратами (у вигляді видатків). Водночас, якщо показники витрат і знань визначаються безпосередньо у межах господарської системи (університетів), то показники цін – поза її межами. Особливе значення тут має «ціна знань», що складається на ринку праці, а не в системі вищої освіти. Саме ринок праці визначає ступінь капіталізації отриманих знань, а відповідно і ступінь вигідності їх отримання. Для ефективного розвитку освіти, її відповідності вимогам ринку слід дотримуватись принципів, визначених в Зеленій книзі «Життя і праця в інформаційному суспільстві: спочатку люди» [7, с.46]. Зокрема, йдеться про те, що міцні основи знань і вмінь необхідно закладати саме у перші роки освіти, яка має ґрунтуватись на нових технологіях. Викладачі повинні постійно підвищувати свій професійний рівень. Навчальні заклади мають бути гнучкими у напрямку їх адаптації до нових вимог ринку праці тощо. Необхідною умовою ефективного господарювання є кооперація навчальних закладів і підприємств, насамперед – у сфері інноваційної діяльності.

У ХХІ ст. у вузівському середовищі все активніше працюють закони ринку і конкуренції, інтенсифікується розвиток корпоративних норм поведінки і управління тощо. Отже, інституціональне середовище розвитку сфери вищої освіти формується під впливом різних організаційно-господарських структур; різних форм взаємодії між партнерами, що беруть участь у освітній діяльності. Активне входження інституту вищої школи у сферу матеріального виробництва є однією з

рушійних сил науково-технічного прогресу. Зазначимо, що у історичному спектрі досить чітко прослідковується трансформація моделей інноваційно-дослідницького взаємозв'язку, а саме:

- не інтегровані з виробництвом дослідження – класична модель дослідницької функції університетів, яка передбачає проведення традиційних розробок у вузах, які виконуються на держбюджетній або госпрозрахунковій основі за замовленням з товаровиробниками;

- частково інтегровані з виробництвом дослідження – модель, що передбачає у доповнення до традиційних досліджень функції просування створеного наукового продукту (технологічного рішення) на ринок та до кінцевого споживача. З цією метою при вузах, або ж за їх участю створюються різноманітні малі структури (інститути, науково-виробничі об'єднання, бізнес-центри, інноваційні центри тощо), що займаються спеціалізованим трансфертом технологій та науковими розробками, які у подальшому використовуються у сфері виробництва. Класична модель університету доповнюється інноваційною інфраструктурою, розвиток якої дозволяє комерціалізувати дослідницький процес;

- інтегровані з виробництвом дослідження – модель, що крім отримання і просування на ринку наукового продукту (технологічного рішення), передбачає функції впровадження його у виробництво, освоєння дрібносерійного випуску інноваційної продукції. За такого підходу йдеться про інтеграцію закладів вищої освіти, науково-дослідних інститутів, малих та середніх інноваційних підприємств. На практиці створюються різні організаційно-правові форми комплексних об'єднань установ вузівської, академічної, галузевої науки та виробничих організацій (наукові парки, технополіси, технопарки тощо). Саме за допомогою таких структур відбувається оперативне впровадження у виробництво науково-технічних та технологічних розробок, їх апробація з подальшою передачею великому виробництву за лізинговими, франчайзинговими та коопераційними угодами. Основним досягненням такого генезису є відбір (селекція) найбільш перспективних розробок у вузівській науково-виробничій структурі дрібносерійного випуску та передача готових технологічних рішень до впровадження у поточне масове виробництво.

Першочерговим пріоритетом для держави у створенні сучасних інституціонально-інтеграційних чинників управління освітнім процесом ВНЗ є забезпечення розширеного відтворення «людського капіталу» у всіх галузях і секторах народного господарства. Її практичне рішення вимагає внесення системних коректив, спрямованих на розвиток інновацій, знань та освіти. Для цього необхідно досягти узгодження економічних інтересів всіх учасників цього процесу. Із інтеграції інтересів неможливо створити опору для активізації інвестиційно-інноваційної діяльності, забезпечити перехід до нової якості економічного зростання. Особливо гостро стоїть питання взаємодії ринкових і адміністративних механізмів, державного регулювання та економічних заохочувальних стимулів до активізації інтеграційних процесів у освітній сфері. Кінцева мета такої інтеграції – забезпечити інноваційний прорив та вивести країну на вищий рівень конкурентоспроможності.

На основі узагальнення світового досвіду можна виокремити три основні напрями впливу університетів на розвиток інноваційного процесу:

- традиційна роль університетів як науково-дослідних центрів, що створюють нове знання і розробляють на його базі нові інноваційні технології;

- роль університетів як інноваційних центрів, що сприяють трансферту нових технологій від стадії наукової розробки до початкових етапів їх технологічного оформлення і передачі на стадію промислових випробувань;

- підготовка високопрофесійних кадрів для функціонування «ланцюжка» створення і трансферту інноваційних технологій – від розробників до фахівців промислових підприємств, включаючи фахівців з інноваційної діяльності. Важливим внеском університетів у інноваційну діяльність може стати розвиток на їх базі системи корпоративної освіти.

Корпоративна освіта в області інноваційних технологій ставить за мету: забезпечити підготовку професійних кадрів створення та трансферту нових технологій; залучити кошти потенційних роботодавців і корпорацій до системи вищої освіти. Саме на основі інтегрованих структур системи вищої освіти може бути створена інноваційна тріада, яка включає у себе освітню, науково-дослідну і виробничо-практичну компоненти. Кожен з учасників цього процесу отримує вигоду від участі у такій інтеграції. *Університет* отримує гарантоване замовлення на підготовку фахівців (що оплачується замовником), можливість розвитку експериментально-навчальної бази, можливість щодо підвищення рівня і диверсифікації освіти, підвищення рівня матеріальної підтримки викладацького складу і стимулювання його професійного зростання. *Замовник* (корпорація) отримує можливість на базі університетської освіти готувати висококваліфіковані кадри, за рівнем і профілем, які найбільш

відповідають його запитам, включаючи цілі перспективного розвитку корпорації (до того ж, випускники вже з перших кроків можуть активно включатись у виробничий процес без попереднього перенавчання). *Випускникам* же надається гарантоване працевлаштування за обраною спеціальністю та з перспективою стабільного кар'єрного зростання. Але головне і загальне для всіх трьох сторін – спільна (інтегрована) участь в узгодженому інтегрованому процесі: створення – трансферт – впровадження інноваційного процесу з добре налагодженими зворотними зв'язками а, отже, з можливістю швидкого реагування на будь-які зміни у сфері нових наукових досягнень (на ринках нових технологій, інновацій, нововведень тощо). Це ж стосується і нововведень у сфері освітнього процесу. Система корпоративної освіти може також стати реальним інструментом забезпечення диференціації системи вищої освіти не лише за спеціалізацією, але і за рівнем освіти відповідно до індивідуальних (інтелектуальних) здібностей студентів; потреб ринку праці і реальних можливостей ВНЗ, що дозволить значно підвищити ефективність вітчизняної вищої освіти без збільшення бюджетних витрат на ці цілі.

На жаль, в Україні інтеграційні процеси на рівні університет – замовник – випускник розвинуті дуже слабо. Низьким є рівень розвитку практики цільової підготовки фахівців з вищою освітою на замовлення та за рахунок роботодавців. Так, за підсумками 2009 р. за рахунок коштів юридичних осіб в Україні було прийнято 52 молодших спеціалісти (з 145,1 тис.), 923 бакалаври (з 315,6 тис.), 686 спеціалісти (з 277,0 тис.), 94 магістри (з 98,2 тис.) [8]. Низька інвестиційна активність роботодавців щодо фінансування підготовки молодих кадрів у поєднанні з такими негативними факторами як падіння доходів домогосподарств, ускладнення процедури доступу до кредитів на потреби навчання – гальмують розвиток системи вищої освіти, знижують її конкурентоспроможність та інтеграційний потенціал розвитку.

Неефективна система державного регулювання інтеграційних процесів у сфері освіти гальмує забезпечення визначених стратегічних цілей у напрямку переведення економіки на інноваційний шлях розвитку, сприяння розбудові «економіки знань». Основною проблемою щодо цього стає забезпечення якості, гнучкості, ефективності і високих соціальних стандартів системи державного регулювання освітнім процесом. Орієнтиром залишається і комплексне використання ринкових механізмів (для того, щоб забезпечити досягнення поставлених цілей з найменшими витратами для споживачів і платників податків). З огляду на це, особливого значення набуває створення фінансової системи, спроможної забезпечити інтеграційний розвиток у сфері вищої освіти). До такої системи можуть бути включені як звичайні кредитні інструменти, програмно-цільові субсидії і контракти, так і венчурні фонди («ризикові фірми»).

У переважній більшості розвинутих країн світу соціально-економічний розвиток є невід'ємний від зростаючого попиту населення на вищу освіту. А сама сфера освіти розглядається як пріоритетна (і для державної інвестиційної політики). Разом з тим, вища освіта у зв'язку із зростанням попиту на неї стає однією з найдорожчих соціальних послуг (що, переважно, продовжує фінансуватись державою). Ще до середини 80-х років ХХ ст. уряди таких країн як Великобританія, Іспанія, Італія тощо, дійшли висновку, що збільшення державного фінансування більше не може забезпечити попит на освіту (темпи зростання якого щорічно зростають на 4 – 11 %). За таких обставин ці країни почали шукати нові моделі змішаного фінансування послуг вищої освіти. Головне завдання: забезпечити оптимальне співвідношення державного і приватного фінансування; зберегти доступність вищої освіти для широких верств населення. У середньому, в розвинених країнах ЄС до кінця ХХ століття частка приватного фінансування (значну частину якого до того ж, формує недержавний сектор вищої школи), складала лише 10 %, а державного – 90 % (для порівняння – в українській системі вищої освіти склалась практично паритетна структура фінансування). З огляду на дефіцитність фінансування вищої освіти наприкінці ХХ – на початку ХХІ ст. починають активно шукати інші джерела фінансування освітніх послуг (при цьому розширюється і коло інвесторів, які зацікавлені у розвитку освітньої діяльності). Велику роль у цьому процесі відіграє і самофінансування на основі підтримки і стимулювання інноваційного потенціалу вищої освіти [9, с.12].

Для активізації задіяння інституціонально-інтеграційних чинників в процесі управління та розвитку освітнього процесу в Україні доцільно задіяти потенціал інституту соціального партнерства держави та бізнесу (як різновиду державно-приватного партнерства). Об'єктом соціального партнерства у цьому випадку мають стати інвестиції у нагромадження нефінансових активів вищої школи [10, с.15]. Суб'єктами такого партнерства є: держава, некомерційні організації і бізнес, що здійснює як зовнішні, так і внутрішні інвестиції. Вбудовування корпоративної соціальної відповідальності у базові функції бізнесу на сьогодні стає актуальним завданням. У світовій практиці вже існують докази взаємозв'язку збільшення вартості (капіталізації) компаній від покращення двох

параметрів – якості соціальної відповідальності та якості корпоративної структури. Соціальна активність бізнесу, в основному, орієнтується на інвестування капіталу фірми в інновації та сферу освіти (переважно, на місцевому рівні); інвестування фінансових коштів у розвиток інтелектуального потенціалу працівників, виробництво і підтримку «людського капіталу», підвищення рівня кваліфікації, а у кінцевому випадку – це сприяє і підвищенню доходності бізнесу.

На сьогодні в Україні назріла нагальна необхідність для ВНЗ (особливо для дослідницьких університетів) перейти на багатоканальне фінансування. Серед причин цього:

1. Демографічна криза, негативні наслідки якої найбільш відчутними будуть у 2011 – 2013 роки. Суттєві проблеми, які виникають в зв'язку з демографічною кризою (у тому числі – дефіцитність контрактного фінансування), вимагають ВНЗ вже сьогодні вибудовувати нову стратегію поведінки у майбутньому. Кожний ВНЗ буде намагатись зберігти свій науковий та освітній потенціал. Тому пошук нових джерел фінансування для нівелювання негативних наслідків демографічної кризи – одне з першочергових завдань. Такий вибір потребує задіяння потенціалу інноваційного розвитку ВНЗ.

2. Нові моделі освіти. Насамперед, йдеться про нові моделі, засновані на сучасних телекомунікаційних технологіях, дистанційному навчанні тощо. Такі моделі формують серйозний виклик для консервативної фундаментальної вищої освіти. Тому ВНЗ мають гнучко реагувати на новітні методи навчання, комплексно поєднувати їх переваги з традиційними методами надання освітніх послуг (як на внутрішньому так і на міжнародному ринку).

3. Приватний сектор освіти. Наявність в системі української вищої освіти приватного сектору, в якому умови праці суттєво полегшені порівняно з державним сектором, разом з тим створює жорстку конкуренцію (у якій, як правило, державний сектор часто «втрачає» за зовнішніми параметрами та лояльним ставленням до якості знань студентів). Ще одним негативним наслідком цього процесу є те, що внаслідок діяльності приватних ВНЗ ринок регулярно поповнюється фахівцями, рівень освіти яких є достатньо низьким.

В цілому, для України характерна незбалансована структура ВНЗ за формами власності. Так, станом на кінець 2010 р. мережа ВНЗ I – IV рівнів акредитації налічувала 861 заклад, із них державної форми власності – 455, комунальної – 219, приватної – 187. Із 511 вищих навчальних закладів I – II рівнів акредитації – 228 державної форми власності, 204 – комунальної та 79 – приватної. З 350 вищих навчальних закладів III – IV рівнів акредитації 227 – державної форми власності, 15 – комунальної та 108 – приватної. Майже половина приватних ВНЗ в Україні не має достатньої матеріальної бази та достатньої кількості штатних працівників із ступенями доктора та кандидата наук (вирішуючи цю проблему за рахунок сумісництва викладачів). Серед вищих навчальних закладів України I – IV рівнів акредитації налічується 198 університетів, 58 академій, 110 інститутів, 231 коледж, 136 технікумів, 127 училищ та 1 консерваторія [8]. Така кількість ВНЗ (особливо університетів) є не виправдано завищеною, що ставить питання про скорочення їх кількості (у тому числі, за рахунок об'єднання, посилення інтеграційних процесів у наданні освітніх послуг).

Висновки. Механізм управління освітнім процесом ВНЗ на основі застосування інституціонально-інтеграційних чинників має бути зорієнтований на удосконалення та переорієнтацію діяльності вищих навчальних закладів відповідно до сучасних потреб ринку. Для формування і реалізації основних напрямів державного регулювання інституціонально-інтеграційних процесів у сфері реформування вищої освіти доцільно дотримуватись таких принципів: 1. Пріоритетності інтеграційного розвитку, що забезпечує оптимальне співвідношення економічних і соціальних чинників. 2. Орієнтації на збереження і розвиток вітчизняної системи освіти і науки. 3. Системності, що визначає форми організацій сфери вищої освіти як комплексної узгодженої системи, зорієнтованої на саморозвиток. 4. Принцип оптимального поєднання регуляції і самоорганізації, прямих і зворотних зв'язків, залучення потенціалу інтегрованих структур. 5. Принцип програмно-цільової орієнтації, що стає критерієм та основою розвитку організацій у сфері вищої освіти. Цей принцип, до того ж, виступає у якості концептуальної основи формування стратегічних напрямків державного регулювання інтеграційних процесів у сфері вищої освіти.

Поряд з цим, система інституційно-інтеграційних чинників (підсистем) має включати і систему інституційно-правового забезпечення: сукупність нормативно-правових актів, представлених державними законами і підзаконними актами; системні державні акти «рекомендаційного права», у яких ключову роль відіграє «Кодекс корпоративної поведінки»; рекомендаційні документи професійних галузевих, регіональних об'єднань підприємців і саморегульованих організацій тощо. Запропонований механізм управління освітнім процесом ВНЗ на основі використання нових інституціонально-інтеграційних чинників та процесів дозволить зробити перший крок у напрямку

інноваційного прориву та створення «економіки знань». Складовою цього процесу має стати організація незалежної системи контролю і оцінки якості освіти. Переосмислення ролі держави в організації і управлінні освітою, гарантуванні процесів децентралізації управління в умовах швидкого розвитку ринку праці, що формується внаслідок стрімкого розвитку технологій, є складовою дотримання високих стандартів конкурентоспроможності країни. Комплекс вищезазначених проблем потребує реформування системи вищої освіти, що підвищує роль держави. Головним підсумком успішного реформування системи вищої освіти має стати зростання людського капіталу, гарантоване застосування на ринку праці отриманих молоддю за фахом знань. Доцільною, у зв'язку з цим, стає організація регулярного моніторингу щодо дієвості вітчизняної системи вищої освіти; моніторинг здатності студентів використовувати набуті знання та уміння на практиці.

Відповідно до вимог сьогодення, роль держави у процесі реформування системи вищої освіти в Україні має бути зосереджена на реалізації наступних реформ: розширенні автономії ВНЗ; реформуванні мережі ВНЗ шляхом їх укрупнення та створення університетів регіонального типу (із посиленням тісної взаємодії з роботодавцями); ліквідації відомчого розпорощення (підпорядкування) ВНЗ, що позитивно позначиться на усуненні дублювання функцій щодо підготовки фахівців та сприятиме раціональному використанню державних коштів на потреби фінансування вищої освіти; стимулюванні активізації інтеграційних процесів в системі освіти через створення навчальних та навчально-науково-виробничих освітніх комплексів; забезпеченні ВНЗ комп'ютерною технікою, ліцензійними програмними продуктами та телекомунікаційним обладнанням мережі центрів дистанційного навчання ВНЗ тощо. Такий підхід позитивно вплине на підвищення ефективності функціонування системи вищої освіти, якість вищої освіти; сформує підґрунтя для підвищення конкурентоспроможності економіки України у XXI ст.

СПИСОК ДЖЕРЕЛ:

1. Sianesi B., Van Reenen J. The returns to Education // Journal of Economic Surveys. 2003. — Vol. 17. — № 2. — P.157-200.
2. Національна стратегія розвитку «Україна – 2015» – [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://www.Semynozhenko.net/content/files>
3. Постанова КМУ «Про затвердження державної стратегії регіонального розвитку на період до 2015 року (від 21 липня 2006 р. №1001) – [Електронний ресурс] – Режим доступу// <http://zakon.rada.gov.ua>.
4. Андрущенко В. Умови та напрями інноваційного розвитку освіти // Вища освіта України. – 2009. – № 3 (34). – С. 5 – 13.
5. Кремень В. Феномен інновацій // Вища освіта України. – 2009. – № 4 (35). – С. 11 – 16.
6. Економічні аспекти проблем розвитку вищої освіти в Україні: монографія / за заг. ред. д-ра екон. наук, проф., чл.-кор. НАПН України І.М.Грищенка. – Хмельницький: ХНУ, 2010. – 478 с.
7. Green Paper. Living and working in the informatin society: People First. Europeen Comission. – Belgium, 1996. – 463 p.
8. Офіційний сайт Державного комітету статистики України. – [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://ukrstat.gov.ua>
9. Хоружий Г. Соціальна відповідальність вищої школи в контексті Болонського процесу // Вища школа. – 2010. – № 5 – 6. – С. 12 – 24.
10. Государственно-частное партнерство в Украине. – Киев: Arzinger, 2009 – 176 с.

РЕЗЮМЕ

У статті проаналізовано світовий досвід впровадження ефективних механізмів управління освітньою діяльністю ВНЗ на основі використання переваг інституціонально-інтеграційних чинників як складова зростання конкурентоспроможності національної економіки. Виявлено потенціал та шляхи адаптації інтеграційних механізмів до потреб реформування системи вищої освіти України. Досліджено перспективи оптимізації фінансування системи вищої освіти в умовах ринкової економіки із застосуванням переваг інституту соціального партнерства.

Ключові слова: вища освіта; вищі навчальні заклади (ВНЗ); інституціонально-інтеграційні процеси; інновації; фінансування системи вищої освіти; інститут соціального партнерства; конкурентоспроможність.

РЕЗЮМЕ

В статье проанализирован мировой опыт внедрения эффективных механизмов управления образовательной деятельностью высших учебных заведений на основе использования преимуществ

інституціонально-інтеграційних факторів як складової частини зростання конкурентоспроможності національної економіки. Виявлено потенціал і шляхи адаптації інтеграційних механізмів до потреб реформування системи вищої освіти України. Досліджено перспективи оптимізації фінансування системи вищої освіти в умовах ринкової економіки з використанням переваг інституту соціального партнерства.

Ключові слова: вища освіта; вищі навчальні заклади (ВУЗ); інституціонально-інтеграційні процеси; інновації; фінансування системи вищої освіти; інститут соціального партнерства; конкурентоспроможність.

SUMMARY

In the article the object of the analysis is the world experience of the effective mechanisms of education processes implementation based on the usage of institutional and integration factors as a complementary part of the national economics' competitiveness growth. The impact and ways of adaptation of the integration mechanisms to the needs of the Ukrainian higher education system reformation is described. The perspective of budget system optimization in terms of market economy with the benefits of the institute of social partnership is researched.

Keywords: higher education, higher education institutions, institutional and integrational processes, innovations, system of budgeting in higher education institutions, the institute of social partnership, competitiveness.

ІННОВАЦІЇ ЯК ЧИННИК ПІДВИЩЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ ФУНКЦІОНУВАННЯ РИНКУ ПРАЦІ

Бойко А.М., аспірант кафедри «Управління персоналом і економіки праці» Донецького національного університету

Постановка проблеми. Сучасний етап економічного розвитку характеризується формуванням економіки знань, яка є джерелом економічного і соціального поступу. В результаті значних трансформацій, що призвели до формувань постіндустріальних суспільств, все більш відчутним стала необхідність у використанні таких факторів, як інформація та знання. У даних умовах розвиток країн залежить здебільшого не від матеріальних і фінансових ресурсів, а від рівня використання та реалізації людського капіталу, розвитку інтелектуального, інноваційного потенціалу суспільства. Тому перед країнами світу стоїть проблема підвищення ефективності функціонування ринку праці, що забезпечило б досягнення високого рівня інноваційного розвитку.

Аналіз основних публікацій. Проблемам інноваційного розвитку присвячені праці провідних вчених П. Друкер, Й. Шумпетер, М. Хаммер і Дж. Чампи, Н.Шерстку, Д.Солоху, Ж.Говоруху, А.Прихача, О.Левченка та інших. Дослідженню проблем функціонування ринку праці, розширення зайнятості населення, зниження безробіття та державного регулювання цих важливих процесів присвячені праці науковців: Д. Богині, І. Бондара, А. Вуда, В. Денисюка, Г. Дмитренка, С. Калініної, П. Кругмана, Р. Лоуренса, О. Пазюк, В. Покрищука, О. Пономарьової, В. Савченка, М. Ярошенко та ін.

Метою статті є дослідження впливу інновацій на підвищення ефективності функціонування ринку праці та розробка рекомендацій щодо підвищення конкурентоспроможності робочої сили.

Проблеми впливу інновацій на стан зайнятості підіймаються протягом багатьох років у роботах відомих науковців. Про визначальну роль науково-технічного прогресу як фактора економічного зростання, що в результаті призводить до підвищення зайнятості в державі, в 1956—1958 рр. пише у своїх працях і Р. Солоу. Його дослідження проблеми впливу НТП покляло початок аналізу ролі нематеріальних факторів, до яких він відносить новаторство та нововведення, зростання науково-технічного рівня підготовки кадрів, удосконалення в організації виробництва, тобто всі якісні зміни неінвестиційного походження. А в міру того, як науку та освіту починають вважати одним із пріоритетних напрямків державної політики, витрати на їхній розвиток також включаються у виробничу функцію як чинник інтенсифікації [3].

Теоретичним основам вимірювання нововведень присвячено цілу низку праць таких авторів, як Д. Хікс, Д. Робінсон, Р. Харрод, котрі запропонували, виходячи з умови фіксованого співвідношення праці та капіталу в нагромадженій частині національного доходу, брати за показник технічного прогресу приріст заробітної плати та прибутку за незмінної кількості факторів виробництва